

HET ZEEGEVOEL

Mars 1885

De zee doet iets met een mens. Geen sterveling blijft onbewogen bij het geweld van een storm, de rust die een verre einder uitstraalt, de oneindige dieptes die voor mensenogen onzichtbaar blijven...

In deze rubriek gaan we op zoek naar de relatie tussen mens en zee.

ZEEWATER ALS WONDERMIDDEL — LOUIS VERHAEGHE EN DE THALASSOTHERAPIE

“De polsslag is sterker; de ademhaling dieper; de frisse en zuivere zeelucht wordt met grote vreugde opgesnoven; het gezicht, de lippen en alle lichaamsoppervlakken zijn rozig; het lichaam lijkt nieuwe krachten gewonnen te hebben; men voelt zich oneindig veel fitter, soepeler en levendiger en het duurt niet lang voordat men een enorme eetlust ervaart.” Met deze woorden beschreef arts, chirurg en verloskundige Louis Verhaeghe (1811-1870) slechts enkele van de heilzame effecten van een zeekuur aan de Oostendse kust. Hoewel de weldaden van het baden in zeewater al sinds de Klassieke Oudheid bekend waren, kwam het thema van de zogenaamde thalassotherapie in de Europese geneeskundige literatuur pas opzetten vanaf het einde van de 18de eeuw. Engelse artsen namen hierin het voortouw maar al gauw breidde de trend zich uit naar het vasteland. In talloze Franse, Duitse, Nederlandse en Belgische badplaatsen vond je al gauw medisch verantwoorde zeekuuroorden, met dokters die de helende krachten van een zeeomgeving promootten. In Oostende nam Louis Verhaeghe deze taak op zich.

Helende effecten van zeewater, zeelucht en zeelicht

In ‘*Les bains de mer d’ Ostende*’ (1843) hield Verhaeghe een vurig pleidooi voor de uitzonderlijke kwaliteiten van het strand en van het zeewater in Oostende. Waar in Duitsland de getijden en de diepte van de zee, en in Engeland de rotsige kusten soms spelbrekers zijn, bleek in Oostende – aldus Verhaeghe – niets het baden te belemmeren:

het zand was er fijn, de helling van het strand egaal, de getijden niet opmerkelijk sterk, het klimaat aangenaam en de samenstelling van het zoute zeewater ideaal.

In zijn publicaties trachtte Verhaeghe de helende effecten van het Noordzeewater, en bij uitbreiding van zeelucht en -licht, steevast wetenschappelijk te onderbouwen en hard te maken met specifieke gevallen. Van spijsverteringsproblemen over luchtweginfecties tot hartaandoeningen, reuma, epilepsie, zenuwziektes, vrouwelijke steriliteit en nog veel meer: baden in het zoute minerale zeewater van Oostende kon al deze kwalen volgens de dokter genezen of toch op zijn minst verlichten. Daarvoor was het wel cruciaal om de door Verhaeghe voorgestelde procedure strikt op te volgen. De patiënten werden volgens deze werkwijze in één van de vele mobiele cabines op het strand naar de waterlijn gebracht. Daar moesten ze onmiddellijk het koude water induiken of door een gids in zee gedragen worden. Deze korte onderdompelingssessies in volle zee namen bij voorkeur zo’n zes tot acht weken in beslag, bij voorkeur in combinatie met regelmatige lichaamsbeweging en verdere therapieën zoals baden in en douchen met warm zeewater, golfslagbaden, begieting, warme zeezandbaden en luchtkuren. Op deze manier promoveerde Verhaeghe Oostende als vakantiebestemming: de gegoede klasse spendeerde hier haar vakanties en boekte tegelijkertijd een wekenlange behandeling in het kuuroord.

Oostende als zeekuuroord

Verhaeghes studies tonen de betekenis van het Oostende van midden 19de eeuw als zeekuuroord. Ook na Verhaeghe viel de ontwikkeling van de thalassotherapie in België niet stil. Vanaf het interbellum – de periode tussen beide wereldoorlogen – was het dan wel ontspanning veeleer dan gezondheid dat de toerist aanzette om een vakantie aan de Vlaamse kust te boeken. Maar het idee dat zeelucht en -water bevorderlijk konden zijn voor de algemene gezondheid bleef verder leven in medische middens. Vandaag biedt het Belgische Zee Instituut voor Orthopedie (BZIO) in Oostende bijvoorbeeld nog steeds hydrotherapeutische revalidatiebehandelingen aan met verwarmd zeewater. Het BZIO is een verderzetting van het in 1897 opgerichte Instituut Sint-Vincentius a Paulo. De stichter, dokter Armand Delcroix, beoogde in zijn instelling het zeeklimaat en -water te combineren met revalidatietechnieken, fysiotherapie en orthopedische chirurgie. Hoewel de hedendaagse watertherapie dan wel niet meer te vergelijken valt met de kuren die Louis Verhaeghe zijn patiënten voorschreef, geldt nog steeds hetzelfde basisprincipe: de weldadige werking van zeewater.

Ruth Pirlet

Meer weten

<http://www.vliz.be/nl/historische-figuren>

■ *Zicht op enkele baders in Oostende. Paarden brachten de strandcabines — waarin de baders zich konden omkleden — tot aan de waterlijn, om te vermijden dat badgasten in badpak op het strand zouden lopen. Vervolgens hielpen de badmeesters de zwemmers het water in (http://images-01.delcampe-static.net/img_large/auction/000/180/473/586_001.jpg)*